

Wat is Haptotherapie?

Gert A. Klabbers

Inleiding

Haptotherapie kan omschreven worden op basis van aspecifieke en specifieke therapiefactoren (Klabbers, Boot, Dekker & Hagg, 2024). Hierbij wordt door Klabbers, Boot, Dekker en Hagg (2024), naast de inzichtgevende gesprekken, de lichaamsgerichte ervaringsoefeningen en de affectieve contactgerichte therapeutische aanraking, ook de therapeut-patiënt relatie aangemerkt als specifieke therapiefactor, waarmee door de auteurs een tipje van de sluier wordt opgelicht over wat zich afspeelt in de black-box van de haptotherapie. Hierbij stellen ze de vraag of het mogelijk is om de therapiefactoren afzonderlijk te beschouwen zonder afbreuk te doen aan het geheel van de haptotherapie, omdat het geheel meer is dan de som der delen.

Deze notitie beschrijft in het kort de ontstaansgeschiedenis van de 'haptotherapie', zoals die terug te vinden zijn in publicaties van Veldman (1964, 1970, 1977, 1988 en 2007).

De volledige geschiedenis van het beroep haptotherapeut werd beschreven in het boek 'Werken met gevoel (Verhoeven, 2013).

Historie

Psychotactiele therapie

In eerste instantie werd er door de grondlegger van de Haptotherapie gesproken over 'Psychotactiele therapie', wat geduid zou kunnen worden als 'het therapeutisch gebruik van contactnemend gedrag binnen het aanrakend handelen' (Veldman, 1964).

Haptochoreotherapie

Zes jaar later sprak hij over 'Haptochoreotherapie', waarbij 'choreo' door hem werd gebruikt om duiding te geven aan 'ruimte geven aan' in de zin van een 'laten', uitgaande van een 'omvattend begrijpen' een 'waardering hebben voor', een 'ongeschonden blijven' (Veldman, 1970). Deze therapie werd door hem omschreven als een behandeling waarbij over het tactiele contact via de verlenging van het lichaamsschema, de patiënt in vrijheid ruimte wordt gegeven tot een 'zelf-zijn', een 'zelf-bevestiging' binnen een zich aanvaard weten als persoon (Veldman, 1970). Hij voegde hieraan toe: "Vanuit een omvattend begrijpen, wordt de patiënt geconfronteerd met het 'niet kunnen' en in een niet dirigerende begeleiding geholpen 'te kunnen', zodanig, dat de eigen fundamentele mogelijkheden van de patiënt worden gewekt en ontwikkeld en via systematische doelmatige belasting worden opgevoerd tot een 'weten' van de eigen kracht tot kunnen" (Veldman, 1970).

Haptotherapie

In 1977 verdween het woord 'choreo' en werd 'Haptotherapie' geïntroduceerd (Veldman, 1977), waarbij de omschrijving werd aanpast. "Haptotherapie is een overwegend non-directieve begeleidende therapie en stoelt geheel op het affectieve contact binnen een gedeelde haptische ruimte, waarbij, over het tactiele contact, de patiënt in vrijheid ruimte wordt gegeven tot een 'zelf-zijn', een bevestiging van het 'Zelf' binnen een zich aanvaard weten als persoon. In de alleszins transparante haptotherapeutische ontmoeting wordt de patiënt geconfronteerd met het 'niet kunnen' en in een niet dirigerende begeleiding geholpen 'te kunnen', zodanig, dat de eigen fundamentele mogelijkheden van de persoon worden gewekt en ontwikkeld en via systematische doelmatige belasting, worden opgevoerd tot een 'weten' van de eigen kracht tot kunnen." (Veldman, 1977).

In de daaropvolgende jaren ontwikkelde de haptotherapie zich verder en de omschrijving werd gaandeweg gewijzigd: "Haptotherapie staat voor een therapeutische begeleiding door een daartoe bekwame en bevoegde (geschoolde) haptonomische hulpverlener, die de mens gidsend helpt zich te ontplooiën en te ontgrenzen tot de *Extentus Rationalis*, waar voordien een *Extentus Insensus* vigeerde, om daardoor de toegang te openen naar een *Extentus Affectus*. De haptotherapie is geen psychotherapie, doch een vorm van andragogische hulpverlening ten behoeve van de zelfontplooiing en ontgrenzing van de begrensde, c.q. in effectiviteit gestrande of door inadequaat verwerkte stress (over-)belaste, mens." (Veldman, 1988).

Haptopsychotherapie

Een upgrade van het boek 'Haptonomie, wetenschap van de affectiviteit' werd in 2007 door Frans Veldman gepubliceerd onder de nieuwe titel 'Levenslust en Levenskunst' (Veldman, 2007). Hierin werd de 'haptotherapie' niet meer genoemd, maar werd gesproken over 'haptopsychotherapie': "Dit is de toepassing van de haptonomische fenomenaliteit in haar meest complete vorm van thymotactiele affectief-bevestigende psychotherapie, die expliciet en impliciet gericht is op de persoon en op het verwerven van de innerlijke zekerheid door een beroep te doen op de affectieve vermogens. Zij beoogt mensen te helpen een evenwichtige psychische gezondheid terug te vinden of te ontwikkelen; het gaat dan om personen die existentieel lijden of met existentiële problemen kampen: frustraties, trauma's of een gevoel van onvolkomenheid dan wel een psychopathologische ontwikkeling ondervinden. Zij biedt de haptopsychotherapeutisch begeleide persoon de mogelijkheid zijn eigen in aanleg geboden vermogens te ontwikkelen: vermogens, die verband houden met zijn libido vitalis, zijn vitale verlangens en zijn levensdrift, de fundamenteën van zijn bestaan." (Veldman, 2007).

Perspectief

Een patiënt helpen om zijn/haar eigen gevoels- en contactvermogens te ontwikkelen heeft dus een ontstaansgeschiedenis onder de noemer (1) psychotactiele therapie, (2) haptochoreotherapie; (3) haptotherapie en (4) haptopsychotherapie.

In 1993 werd in Nederland de Vereniging van Haptotherapeuten (VVH) opgericht en anno 2024 wordt haptotherapie nog steeds haptotherapie genoemd (VVH, 2024).

Uitgangspunt bij de verdere ontwikkeling van de haptotherapie zou kunnen zijn dat haptotherapie, zoals door Klabbers, Boot, Dekker en Hagg (2024) wordt gesteld, een compilatie is van meerdere specifieke therapiefactoren (inzichtgevende gesprekken, lichaamsgerichte ervaringsoefeningen, affectieve contactgerichte therapeutische aanraking, therapeut-patiënt relatie) en van diverse aspecifieke therapiefactoren (patiëntmotivatie en betrokkenheid, vertrouwen in de voorgestelde behandelingsstrategie, de verwachting dat de therapie zal helpen, een empathische therapeut-patiëntrelatie, een professionele praktijkomgeving waarin de therapie plaatsvindt, duidelijke verklaringen die door de patiënt worden geaccepteerd en vertrouwenwekkende rituelen en procedures).

Visie

Het is toekomstgericht wenselijk dat er vanuit het genoemde uitgangspunt, in hedendaagse formuleringen, een verbinding blijft met de oorspronkelijke intentie zoals deze door de grondlegger van de haptotherapie werd omschreven. Anderzijds dienen voor een verdere ontwikkeling van de haptotherapie, de specifieke therapiefactoren te worden geëxpliciteerd, waarbij het helder moet zijn: wat de indicatie is die wordt gesteld; de wijze waarop de diagnose wordt bepaald; de behandeldoelen die worden geformuleerd; het behandelplan dat wordt opgebouwd; het tijdspectief in aantal behandelingen dat wordt opgesteld; en aan de hand van welke criteria het therapeutisch handelen en de resultaten daarvan worden geëvalueerd.

Literatuur

- Klabbers, G. A., Boot, B., Dekker, M., & Hagg, J. W. (2024). Mechanisms of Haptotherapy, specific- and nonspecific therapy factors. *International Journal of Haptonomy and Haptotherapy* 12(1), 1-7.
- Veldman, F., Psychotactiele therapie volgens Glaser en Veldman, in *Physiotherapie*. Excerpt van de beknopte oriënteringscursus voor artsen zoals deze werd gehouden op het Fysiotherapeutisch Instituut te Nijmegen, F. Veldman, Editor 1964: Nijmegen. p. 73-80.
- Veldman, F., *Lichte Lasten*. Kinesionomie bij de verzorging en behandeling van patiënten. 1^e druk 1970, Leiden: Spruyt, Van Mantgem en De Does B.V.
- Veldman, F., *Lichte Lasten*. Kinesionomie bij de verzorging en behandeling van patiënten. 2^e herziene druk 1977, Leiden: Spruyt, Van Mantgem en De Does B.V.
- Veldman, F., *Haptonomie, wetenschap van de affectiviteit*. 1^e druk 1988, Utrecht: Bijleveld.
- Veldman, F., *Levenslust en Levenskunst*. Zin, inhoud en betekenisverlening aan het persoonlijk leven binnen de menselijke samenleving. 2007, Blaricum: Van der Veer Media.
- Verhoeven, D. (2013). *Werken met gevoel: Geschiedenis van het beroep haptotherapeut in Nederland*. Uitgeverij Verloren.
- VVH: Vereniging-van-Haptotherapeuten. (2024), www.haptotherapeuten-vvh.nl